

POLEMIKA

Nezriedka sme dnes svedkami rozličných emocionálne podfarbených vyjadrení zo strany niektorých neoletničných skupín, ktoré vykresľujú tradičné kresťanské cirkvi – ich cirkevné štruktúry, tradíciu, liturgiu, vierouku, ale najmä duchovnú prax – vo veľmi negatívnom svetle, pričom nabádajú svojich členov a sympatizantov, aby z nich čo najskôr vystúpili, pretože len tak môže nastať skutočná reformácia ich kresťanského života a oni tak môžu zažívať, pod priamym vedením Ducha Svätého, plody svojho obrátenia.

ODPOVEĎ

Predstavitelia neoletničného hnutia Posledná reformácia, ktoré vzniklo v roku 2011 a je realizáciou vízie rovnomennej knihy Torbena Søndergarda, sa v snahe o návrat k jednoduchému učeníckemu životu prvých kresťanov snažia o zadefinovanie základných prvkov kresťanstva, jeho podstaty či esencie. Tá stojí podľa nich na troch pilieroch: 1. Rob pokánie zo svojich hriechov voči Bohu Otcovi; 2. Daj sa pokrstiť vo vode ponorením do Ježiša Krista; 3. Buď pokrstený Duchom Svätým.¹ Vzhľadom na jej ambíciu, ktorou je podať úplné evanjelium, je potrebné sa na túto „úplnosť“ pozrieť bližšie. Najlepšie cez vyjadrenia duchovných a teologických autorít, ktoré sa vo svojich dielach zaoberajú podstatou kresťanstva, respektíve katolicizmu.

Jedným z takýchto osobností je aj americký maliar, ilustrátor a spisovateľ Mark Podwal (nar. 1945), ktorý sa, vychádzajúc zo starej tradície judaizmu, zamýšľa nad symbolom biblického baránka: „Tento baránok bol skutočne zvláštne stvorenie. Podľa legendy bol stvorený za súmraku prvého sabatového večera a odvtedy býval v raji a čakal na chvíľu, keď zaujme Izákovo miesto na oltári. Ani jedna časť jeho mŕtveho tela nevyšla nazmar. Popol z kusov, ktoré zhoreli na oltári, vytvoril základ vnútorného oltára Chrámu. Na tento oltár sa raz ročne na Jom kipur, na

ARGUMENT

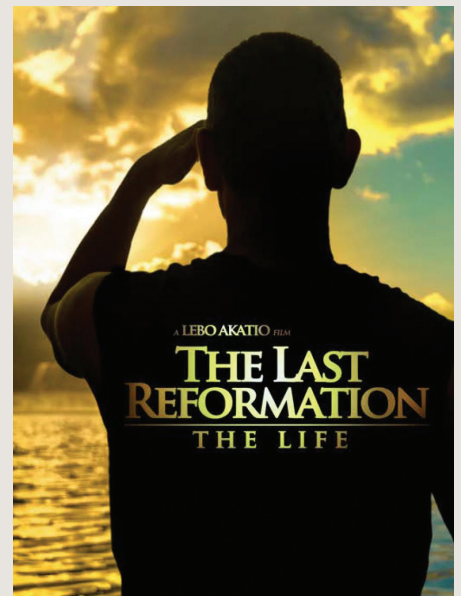
„Veríme, že cirkev čelí novej reformácii. Reformácii, ktorá pôjde hlbšie než ktorákoľvek reformácia predtým: preč od cirkevných tradícií, dusivých štruktúr a nespočetných stretnutí v cirkevných budovách. Veríme, že je to reformácia, kde sa vrátíme k tomu, čo čítame v Skutkoch apoštolov: Jednoduchý život učeníka vedený Duchom Svätým, kde Božie kráľovstvo prichádza do domácností, na ulice, do obchodov, áno, na všetky miesta, kde sú ľudia.“

<http://poslednareformacia.sk>

výročie obetovania Izáka, prinášala kajúca obeť. Z baránkových šliach vyrobil Dávid desať strún pre svoju harfu. Vlnu použil Eliáš na plášť. A čo sa týka rohov, na ľavý sa zatrubilo po zjavení na Sinaji. Pravý sa použije, aby sa oznámil Mesiášov príchod.“²

V duchu tohto príbehu je možné konštatovať, že všetko, čo tvorí podstatu stavby kresťanstva a tiež konkrétne katolicizmu, pochádza z Božieho Baránka – Krista. V ňom, obetovanom Baránkovi, má pôvod Cirkev ako inštitúcia, ako Kristovo telo, Chrám Ducha i communio, v ňom má pôvod jej kult, prorocko, zákon, zmluva a dielo vykúpenia, ktoré Cirkev sprostredkúva. Môžeme teda povedať, že martyria, liturgia a diakonia sú sviatosťným sprítomnením Kristovho života a sebadarovania, jeho služby a ohlasovania. Len to, čo nachádzame na Kristovi, môže tvoriť obsah každej novej či obnovennej formy kresťanstva. Aj toho, ktoré má povinnosť komunikovať s postmodernou dobou a snaží sa to robiť cez tzv. novú evanjelizáciu.

V záverečnom poslanstve biskupskej synody venovanej novej evanjelizácii (2012) je jasne vyjadrené, že nová evanjelizácia nie je nič iné ako „predloženie krásy a trvalej novosti stretnutia s Kristom“, ako pozvanie ku kontemplácii jeho tváre a k osobnému vstupu do „tajomstiev života, ktorý za nás úplne obetoval na kríži a ktorý Otec potvrdil ako svoj dar vzkriesením Ježiša z mŕtvych a nám

odovzdal skrze Ducha Svätého“. A vlastným priestorom, kde sa Kristus v dejinách ponúka, aby ho bolo možné stretnúť, je Cirkev, lebo len jej „zveril svoje slovo, krst, ktorý z nás robí Božie deti, svoje telo a krv, svoju milosť odpúšťania hriechov, predovšetkým vo sviatosti zmierenia, a tiež skúsenosť spoločenstva odrážajúcu tajomstvo samej Najsvätejšej Trojice a silu Ducha Svätého, ktorý plodí lásku ku všetkým...“³

Podstatou, základným kameňom, či ak chcete esenciou kresťanstva je obetovaný Kristus, ktorého svetlo žiari z tváre Cirkvi, ako to vyjadril Druhý vatikánsky koncil (1962 – 1965): „Svetlo národov je Kristus.“ Kristov jas, ktorý osvecuje ľudí, „žiari na tvári Cirkvi“.⁴ Avšak dávne i súčasné reformačné snahy ako antitézu ku Katolíckej cirkvi a jej doktríne (ktorá sa vníma ako „dusivá štruktúra“ prinášajúca iba „neúplné učenie“) ponúkajú cirkev Ducha, ktorou je „ty a ja“, ako hovoria stúpenci Poslednej reformácie.⁵ Cirkev takto už nie je sviatosťou Krista a jeho spásy v dejinách,⁶ ale iba voľným zhromaždením jednotlivých kresťanov, ktorí deklarujú skúsenosť vylitia Ducha Svätého. Takéto zhromaždenie vzniká spontánne z potreby jednotlivých veriacich, zvlášť tých, ktorí zažili nejakú duchovnú skúsenosť, zdieľať sa s inými. Cirkev je tu výtvorom kolektívneho vedomia.

A takýmto výtvorom, ktorý je programovo nestály, je aj ich doktrína.⁷ V nej je jasne viditeľný trend,

že sa ťažisko presúva z Krista – pravého Boha a pravého človeka – na osobu Ducha. Úlohu Ducha však treba chápať správne. Duch je vždy Duchom Ježiša Krista, Ducha Pravdy, ktorý berie z toho, čo je Kristovo: „Všetko, čo má Otec, je moje, preto som vám povedal, že z môjho vezme a zvestuje vám.“ (Jn 16, 15)⁸ Oddelené vnímanie osoby Ducha Svätého a jeho pôsobenia v dejinách mimo väzby na Otca a Syna by bola istá forma triteizmu, na ktorú poukazuje kardinál Jozef Ratzinger: „Pochopiť správne Ducha nemožno bez Krista, ale ani Krista bez Svätého Ducha.“⁹ Heréza nevedomene prítomná v neoletničných a novoreformačných societách sa pretavuje do hlavnej ideovej osi, ktorá tvorí bázu ohlasovania. Túto os, ako už bolo povedané, tvorí pokánie – krst vodou – krst Duchom. Všetko ostatné, ich *lex orandi, lex credendi, lex vivendi*¹⁰, sa následne tvorí spontánne, v závislosti od aktuálnej inšpirácie jednotlivca Duchom.

Avšak takto uchopená esencia kresťanstva nie je úplným evanjeliom, čo lepšie pochopíme na základe vyjadrení autorov, ktorí sa téme podstaty kresťanstva venovali či aktuálne venujú. To, čo je ich spoločným menovateľom, je osoba Krista, jeho vykupiteľského diela (kristocentrizmus) a jeho aktualizácia vo sviatostnom konaní, lebo „krása viery žiari osobitne pri posvätnnej liturgii a predovšetkým v nedelnom slávení Eucharistie“.¹¹

Skupinu teológov pátrajúcich po podstate katolicizmu otvára Karl Adam

(1876 – 1966), ktorý píše veľmi aktuálne: „Ako ukazujú dejiny kresťanstva, kresťanstvo je život, ktorý vyviera v pôvodnej sile z osoby Krista. (...) Nekomunikovalo sa len úzkej skupine učeníkov, ale v neveriteľne krátkom čase sa rozšírilo do celého antického sveta, vo svojom lone splodilo nové civilizácie, národy a bez toho, aby bolo uväznené, pokračuje dodnes v zjavovaní nevyčerpatelného a neprerušiteľného života. (...) To priznávame bez červenania, s hrdosťou: katolicizmus nemá byť identifikovaný len s prvotným kresťanstvom, alebo s Kristovou zvesťou, podobne ako dospelý dub nie je identický so žaluďom. Je tu uchovaná esenciálna fyziognómia (podoba), no nie mechanickým, ale organickým spôsobom. (...) Kristova zvesť by nebola živou zvesťou, ani semienko, ktoré zasial do zeme, by nebolo živou zvesťou, keby bolo bývalo večne ostalo malým semiačkom z roku 33, nezapustilo by korene a neasimilovalo cudziu matériu; keby s pomocou tejto matérie nevyrástlo do podoby stromu, na ktorého konároch môžu hniezdiť nebeské vtáči.“¹² Sumarizujúci idey autora je možné povedať, že k podstate katolicizmu patrí: „Kristus v Cirkvi, Cirkev ako Kristovo telo, cez ktorú sa prichádza ku Kristovi, Cirkev založená Kristom a vedená Petrom, spoločenstvo svätých, katolíckosť a exkluzívnosť Cirkvi, sviatosť a výchovná aktivita Cirkvi.“¹³

Do okruhu tých teológov, ktorí sa v rozličných ekleziálnych prostrediach usilovali o odhalenie podstaty kresťanstva,¹⁴ je na katolíckej strane možné zaradiť aj Huga Rahnera (1900 – 1968). Ten podstatu katolicizmu vidí v tom, čo Tradícia nazýva termínom *kerygma*, ktorá vyviera z Božieho zjavenia. Z nej sa následne odvíja i aktuálne kázanie. Takto sa komunikuje „nový život“, ktorý je účasťou na trojičnom živote. Táto participácia sa deje v Kristovi a skrze Krista, ktorý je človek a Boh, cez jeho priestorovo-časové rozvinutie v Cirkvi a vo sviatostiach. Tu sa teda ukazujú esenciálne prvky kerygmy, ktoré autor radí do dvoch línií. Prvá je transcendentno-neviditeľná a patrí sem tajomstvá: Trojica – pozdvihnutie stvorenia do trojičného spoločen-

stva – dedičný hriech – hypostatická únia – mystické telo Cirkvi – Kristova posväcujúca milosť – blažené videnie Najsvätejšej Trojice. Druhá je viditeľná, a teda dejinná línia, ktorá pomenúva základné prvky katolicizmu formujúce konkrétny život veriaceho: Ježišov život – viditeľná Cirkev – viditeľné kňazstvo – sviatosti – vzkriesenie tela a nová zem.¹⁵

Zaujímavo znejú tiež myšlienky Karla Heinza Menkeho v nedávno vydannej publikácii *Sviatostnosť – esencia katolicizmu a jej rany*. (Sacramentalità. L'essenza del cattolicesimo e le sue ferite): „Sviatostnosť, čiže sviatostná forma myslenia, je esencia katolicizmu. (...) Ak katolicizmus stojí a padá na sviatostnosti – sviatostnosť je oveľa viac ako strohý sacramentalizmus – je nevyhnutné zdôrazňovať, že sviatostné sprostredkovanie spočíva na rozlíšení (nie identifikácii) viditeľného a neviditeľného, pri zachovaní ich neoddeliteľnosti. Autorita Krista a autorita apoštolskej služby, pravda sama v sebe a dogma, ktorá na pravdu odkazuje, sa majú k sebe ako signifikát a signifikant (význam a nositeľ významu) v jednom symbole, čiže odlišní, ale neoddeliteľní. Preto Katolícka cirkev chápe ako sviatosť nielen sedem fundamentálnych aktov, ale aj samu seba. Ak je esenciou kresťanstva sviatostný princíp, je nutné uznať, že najnútornejšiemu jadrú katolíckej identity v posledných desaťročiach boli zasadené hlboké rany, ešte hlbšie ako tie, ktoré jej zasadila protestantská reforma a európske osvietenstvo. Prvú ranu zasadila tzv. postmoderna, druhú povrchný ekumenizmus, ktorý zatvára oči pred základnými rozdielmi medzi kresťanskými vyznaniami.“¹⁶

Úvaha Menkeho o sviatostnosti, ktorá je pod tlakom, sa neobmedzuje len na teóriu a ideál, ale dotýka sa tiež vysoko aktuálnych tém. Je možné prijať myšlienky o pripustení žien ku kňazstvu, o zredukovanej Eucharistii na spoločné stolovanie, o relativizácii manželskej nerozlučnosti, o transformácii Cirkvi zhora na Cirkev zdola? Kto neuznáva, že esenciou katolicizmu je sviatostnosť, ten odpovie áno a nebude v tom vidieť stratu vlastnej identity.¹⁷

Klasikom úvah o podstate kresťanstva a katolicizmu však ostáva kardinál Jozef Ratzinger (terajší emeritný pápež Benedikt XVI.). Jeho šesť princípov (tvoriacich esenciu kresťanstva) predstavuje akýsi vzorec na výstavbu autentického kresťanskej existencie. Tieto princípy sú: princíp jednotlivca a celku; princíp „pre“; princíp inkognita; princíp presahovania; princíp definitívnosti a nádeje; princíp prijímania a kresťanskej pozitívnosti.¹⁸ Aspoň v krátkosti si ich teraz priblížime:

Princíp jednotlivca a celku podčiarkuje zásadnú nevyhnutnosť eklezialnej mediácie na dosiahnutie spásy jednotlivca, pretože jednotlivec „môže jestvovať iba tak, že od niekoho iného pochádza“ a prichádza k sebe samému nie prostredníctvom seba, ale cez druhého a druhých, ktorí nesú istý kolektívny vzorec života. Ak sa toto spoločenstvo Cirkvi rodí v Eucharistii, v nej sa omladzuje a posväčuje, je nutné Eucharistiu vnímať ako prazáklad zmieneného princípu.

Princíp „pre“ znamená, že druhou podstatnou črtou a zákonom kresťanstva je život „pre mnohých“ a život „pre vás“, ktorý sa exemplárne dovŕšuje v otvorenom bytí na kríži. Ak je sprítomnením Kristovej proexistencie eucharistické slávenie, tak opäť platí, že sviatosť Eucharistie je milostivým prazákladom uskutočnenia aj tohto princípu.

Princíp inkognita hovorí, že tretím pilierom kresťanstva je život v skrytosti, malosti, skromnosti, nenápadnosti, tak ako sa plnosť Božieho bytia zjavila na kríži „sub contrario“, čiže v niečom absolútne skrytom. Ak kríž ako výraz stroskotanej existencie predstavuje možnosť priameho dotyku Boha, ak niečo kozmicky maličké predstavuje znamenie Boha, ktorý je nepoznatelný, tak eucharistický chlieb je tohto princípu najvýraznejším symbolom. V ňom sa ukrýva Kristus, v ňom sa sprítomňuje hodina kríža.

Princíp presahovania chce povedať, že k esencii kresťanstva patrí trvalé nasadenie „robiť viac“, čiže vystúpiť zo zdanlivej spravodlivosti farizejov a zákonníkov v zmysle slov: „Hovorím vám, ak vaša spravodlivosť nebude oveľa väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov (doslovné ak ju nebude presahovať – pozn.

autora), nikdy nevojedete do nebeského kráľovstva.“ (Mt 5, 20)

Tento princíp má aj druhý význam, ktorý by sa dal preložiť doslova ako „viac ako je potrebné“, „nadbytok“, „márnotratnosť“. Vzorom takéhoto presahovania je rozmnoženie chlebov, po ktorom „pozberali sedem košov nalámaných zvyškov“ (Mk 8, 8), či extrémny objem premeneného vína (Jn 2, 7). Prazákladom presahovania, nadbytku či plytvania je Kristus, o ktorom platí, že je „nekonečným Božím plytvaním“. Toto plytvanie sa uskutočňuje práve v Eucharistii, pretože evanjeliá o Božej rozšafnosti sú vnútorne prepojené s Eucharistiou. Esenciálnou podstatou kresťanstva je teda bláznovstvo lásky a jej zákonom je plytvanie, nadbytok, pretekanie, ktoré sa kondenzuje v Eucharistii.

Princíp definitívnosti a nádeje hovorí, že k podstate kresťanstva patrí skutočnosť, že v Kristovi sa definitívne uskutočnila záchrana človeka. To konkrétne znamená prijať, že viera napriek tomu, že má svoje obdobia a stupne, má svoje definitívne výpovede (dogmy a symboly), a teda je vnútorne definitívna a nemenná. Princíp definitívnosti ako esenciálna črta katolicizmu znamená prijať jednu centrálnu perspektívu dejín, upriamiť pozornosť na jediný Logos, na jedinú dejinnú udalosť spásy, na víťazné dejiny dogmy a Cirkvi. Definitívny spásny akt sa sprítomňuje v Eucharistii, pri ktorej sa vyznáva nemenné krédo. Preto je Eucharistia oživujúcim prameňom aj tohto princípu.

Princíp prijímania a kresťanskej pozitívnosti je o tom, že prijímanie má prednosť pred výkonom, to znamená, že k podstate kresťanstva patrí nechať sa milovať, nechať si darovať to, čo Boh od nás čaká, nechať si darovať lásku, aby sme mohli milovať, prijímať lásku a vzdávať za ňu vďaky, čo sa v najvyššej a reálnej podobe uskutočňuje v Eucharistii.¹⁹

Akýmsi sumárom základov kresťanstva, ktorých kondenzáciou je Eucharistia, môže byť text konvertitu, duchovného spisovateľa a lekára Pavla Straussa, v ktorom sa prihovára mladej konvertitke: „Odovzdajte sa Bohu a jeho svätej vôli celá, chcete byť celá jeho, chcete byť svätou. Snažte sa dostať blízko a vždy bližšie k tlkotu

Pokles kresťanov v USA pokračuje

USA – Pewovo výskumné centrum nedávno publikovalo výsledky ďalšieho prieskumu americkej religiozity. Hlavným zistením je, že za posledných desať rokov poklesol počet kresťanov v populácii zo 77% na 65%. Úbytok sa týka tak protestantov, ktorí už netvoria v americkej spoločnosti väčšinu (podľa predchádzajúceho prieskumu roku 2009 ich bolo 51%, teraz len 43%), ako aj rímskych katolíkov (predtým 23%, teraz 20%). Tí zase prišli o väčšinu v hispánskej komunite (47%, za desať rokov pokles o desať percentuálnych bodov). Mierny rast zaznamenali nekresťanské komunity, a zvlášť ešte ateisti (z 2% na 4%), agnosticci (predtým 3%, teraz 5%) a tí, ktorí sa nehlásia k žiadnemu smeru (roku 2009 ich bolo 17%, teraz 26%). Nábožensky nezaradení sa regrutujú najmä z radov demokratických voličov. Ľudí bez vyznania je medzi demokratmi už celá jedna tretina. Výrazné sú tiež generačné rozdiely. Medzi ľuďmi narodenými medzi rokmi 1928 až 1945 (Silent Generation) sa ku kresťanstvu hlási 84%, v povojnovnej generácii (Baby Boomers) je to 76%, no medzi tzv. mileniálov (Generation Y, narodení v 80. a 90. rokoch 20. storočia) už len 49%.

<https://info.dingir.cz>, 22. 10. 2019

Mormóni sú verní republikánom

USA – I keď sa – čo sa náboženských skupín týka – za najvernejších spojencov republikánov a teraz aj Donalda Trumpa považujú evanjelikáli, ďalšia tradične pomerne politicky homogénna časť populácie sú veriaci Cirkvi Ježiša Krista svätých neskorších dní, teda mormóni. Podpora republikánov trvá aj napriek kritike osoby D. Trumpa, ktorá od začiatku jeho kampane z mormónskeho prostredia silno zaznievala. Je to jedno zo zistení nedávno publikovanej analýzy agentúry Pew Research Center. Pevný zväzok medzi mormónmi a republikánmi trvá už od 50. rokov minulého storočia. Podpora sa pohybuje v rozmedzí medzi 77% v roku 2011, keď svoju

REPORT

kandidatúru na prezidenta druhýkrát oznámil mormón Mitt Romney, a 67% v roku 2016, keď voľby vyhral D. Trump. Ten je medzi mormónmi najmenej populárny republikánsky prezident. Zvlášť slabú podporu má medzi ženami a mladými členmi cirkvi.

Z uvedenej analýzy ďalej vyplynulo, že mormónska komunita stále vykazuje relatívne vysokú návštevnosť bohoslužieb. Pred desiatimi rokmi 87% svätých uviedlo, že na zhromaždenia dochádzajú aspoň raz mesačne. To kontrastuje so všeobecným trendom poklesu „kostolnej dochádzky“ v USA (45%), medzi americkými kresťanmi všeobecne to je 65%. Mormóni tvoria 2% americkej populácie. I toto číslo je stabilné, hoci výskumníci pripúšťajú, že ak by sa zaokrúhľovalo na desatinné čísla, bol by istý pokles zjavný.

<https://info.dingir.cz>, 8. 11. 2019

Ježišove tenisky za 3 000 dolárov
Brooklynská spoločnosť MSCHF uviedla na trh limitovanú edíciu tenisiek s obchodným názvom MSCHF x INRI – Jesus Shoes. Ide o upravenú verziu Nike Air Max 97, ktorú pripravili dizajnéri MSCHF. Ich zvláštnosťou je to, že v podrážke je voda odobraná z Jordánu a navyše posvätená kňazom. Zakladateľ firmy G. Whaley uvádza, že ich majitelia môžu mať dojem, že „kráčajú po vode ako Ježiš“. Miesto v Novom zákone, ktoré túto zázračnú udalosť opisuje (Mt 14, 25), je dokonca na topánke vytlačené. Šnúrky sú zakončené malým krucifixom a vložka prevoňaná kadidlom. Whaley uviedol, že nápad pôvodne vznikol ako recesia a paródia na topánky Adidas s reklamou na ľadový čaj Arizona. „Zaujímalo nás, ako by vyzeralo spojenie s Ježišom Kristom, a ako Žid som o ňom nevedel viac, než že chodil po vode.“ Jeden pár sa predával za tritisíc dolárov, no napriek tomu sa edícia v počte necelých dvoch tuctov v internetovom obchode vypredala za niekoľko minút. Firma plánuje „Ježišove topánky“ vyrábať aj v budúcnosti.
<https://info.dingir.cz>, 15. 10. 2019

jeho Najsvätejšieho Srdca, aby sa medzi jeho Božské Srdce a Vaše srdce nedostalo nič. (...) Žite v modlitbe, ustavičnej modlitbe, v ustavičnom vedomí prítomnosti Božej a v ustavičnom vedomí blízkosti smrti. (...) Žite stále s Kristom. Nech Vás stále živí, sprevádza či na Olivovej hore (...), či na kríži. (...) Žite spolu s cirkevným rokom a odhalia sa Vám neskonale poklady večnej múdrosti a poézie. Spoznajte životy svätých, učte sa od nich. (...) Naučte sa milovať a poslúchať detinskou oddanosťou a poslušnosťou Matku Cirkve, ktorej údom tajomného tela sa stanete. (...) Hľadte predovšetkým na jej večnú hlavu, ktorou je Kristus, na jej srdce, ktorým je Mária. (...) A nakoniec Vám chcem povedať, že kľúč k všetkému je láska. Kto má lásku, má všetko, múdrosť i moc.“²⁰

Autor ku podstate katolicizmu, ktorý vníma „ako celok mystického tela Kristovho“²¹, ďalej priraduje: Eucharistiu ako „biely bod, okolo ktorého sa krúti svet a všetok život a ktorý je večnosťou“²²; Pannu Máriu – Spoluvykupiteľku, pretože „Kristus z nej a s ňou začal a skončil svoje dielo“²³; utrpenie a kríž, modlitbu, pokoru a obetavosť, sentire cum ecclesia^{24,25} V presvedčení, že esenciou katolicizmu je láska, sa Pavol Strauss stotožňuje s kardinálom Ratzingerom, ktorý poznamenáva: „V šiestich princípoch sme objavili takpovediac elementárne častice kresťanstva. Ale nemusí byť za nimi jediný jednoduchý stred kresťanstva? Musí, a myslím si, že môžeme vyhlásiť, že šesť princípov sa sústreďuje v jedinom princípe lásky.“²⁶ V optike týchto slov, za ktorými stoja reálne osobnosti kresťanského a katolíckeho sveta, sa letničné „úplné evanjelium“ ako úplné vôbec nejaví.

■ LUBOMÍR HLAD

Článok je výstupom riešenia projektu APVV-17-0158 *Perspektívy vývoja súčasnej religiozity na Slovensku*.

Foto: archív

Poznámky

- ¹ <http://poslednareformacia.sk/uplne-evanjelium>
- ² M. Podwal: *Židovský bestiár*. Sefer, Praha 2016, s. 18
- ³ Biskupská synoda o novej evanjelizácii: *Posolstvo Božiemu ľudu*, b. 3 –

<https://kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ostatne-dokumenty/c/biskupska-synoda-o-novej-evanjelizacii-posolstvo-boziemuludu>

- ⁴ *Lumen gentium* (Svetlo národov), b. 1
- ⁵ <http://poslednareformacia.sk>
- ⁶ Tamže
- ⁷ Pius X.: *Pascendi dominici gregis*, § 14.4 – <http://www.izidor.cz/wp-content/uploads/pascendi.pdf>
- ⁸ Posolstvo Božiemu ľudu biskupskej synody o novej evanjelizácii vždy hovorie o Kristovom Duchu, čiže v jednote s osobou Krista – <https://kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ostatne-dokumenty/c/biskupska-synoda-o-novej-evanjelizacii-posolstvo-boziemuludu>
- ⁹ Ratzinger, J.: *Cirkevné hnutia a ich miesto z teologického hľadiska*. In: *Pápežské listy a vatikánske dokumenty*, č. 14. Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1998, s. 15
- ¹⁰ Zákon modlitby, zákon viery, zákon života
- ¹¹ *Posolstvo Božiemu ľudu*, b. 3, c. d.
- ¹² Adam, K.: *L'essenza del cattolicesimo*. Morcelliana, Brescia 1962 – <http://www.clerus.org/bibliaclerusonline/it/csi.htm#a> – Pohľad, ktorý sumarizuje idey obsiahnuté v úvode knihy *L'essenza del cattolicesimo* (1929), ponúka štúdia Hlad, L.: *Hugo Rahner e la teologia kerygmatica*. Evropské vzdelávacie centrum, Praha 2013, s. 31–33
- ¹³ Tamže
- ¹⁴ Porov. von Harnack, A.: *L'essenza del cristianesimo*, Torino 1903; Mattiussi, G.: *L'essenza del cristianesimo*, Monza 1903; Buonaiuti, E.: *L'essenza del cristianesimo*, Roma 1922; Guardini, R.: *L'essenza del cristianesimo*, Brescia 1950; Schmaus, M.: *Essenza del cristianesimo*, Alba 1958
- ¹⁵ Porov. Rahner, H.: *Teologia e kerygma*. Morcelliana, Brescia 1958, s. 22–23; Rahner, H.: *L'homo ludens*, Brescia 1969; Rahner, H.: *L'uomo nella storia*, Torino 1968
- ¹⁶ Menke, K.-H.: *Sacramentalità L'essenza del cattolicesimo e le sue ferite*. Queriniana, Brescia 2015 – <https://www.libriadielsanto.it/libri/9788839904720/sacramentalita.html>
- ¹⁷ Tamže
- ¹⁸ Porov. Ratzinger, J.: *Úvod do kresťanstva*. Dobrá kniha, Trnava 2007, s. 193–215
- ¹⁹ Tamže, s. 194–214
- ²⁰ Strauss, P.: *S výhľadom do nekonečna*, zv. 1. Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2009, s. 221–222
- ²¹ Tamže, s. 62
- ²² Tamže, s. 125
- ²³ Tamže, s. 181
- ²⁴ Zmysel pre Cirkev, cítenie s Cirkvou
- ²⁵ Tamže, s. 66
- ²⁶ Ratzinger, J.: c. d., s. 215